

DIÀLEG SOBRE SI CONVÉ QUE UN HOME VELL ES CASI

[4] Vet aquí que dos homes doctíssims amb qui em lliga una gran amistat, Niccolò Niccoli i Carlo Aretí, dinaven amb mi just després que jo m'hagués casat, tal com es fa entre amics; durant l'àpat, la conversa derivà cap a la qüestió de si un vell (clarament era a mi a qui es feia referència) ha de prendre muller o no. [5] Mentre cadascú deia la seva, a favor o en contra, jo vaig exposar les meves raons:

—Ara que ja hem menjat —vaig dir—, crec que podem discutir totes aquestes coses més detalladament, perquè les flautes, com se sol dir, sonen millor quan van plenes i són ben bufades.

[6] Així, després de llevar la taula, quan vam començar la discussió de bell nou, semblava que Niccolò frísava per expressar la seva opinió, de manera que vaig preguntar-li:

—¿Quina és, doncs, Niccolò, la causa per la qual consideres que un vell s'ha de privar dels beneficis de tenir una cònjuge?

[7] Aleshores ell, sempre amant de les bromes, mig rient, va dir:

—A mi em sembla que tots vosaltres sou ximpls, i que heu perdut el cap fins al punt que els vostres cer-

vells d'homes s'haurien de netejar de tant de deliri amb una mica d'el·lèbor.⁴ Quina ximpleria! Has refusat prendre muller fins que has estat vell, has viscut lliurement i sense cap mena de lligam, i ara, de cop, vols sotmetre't a una servitud voluntària⁵ i buscar-te noves molèsties que no ets capaç de suportar fàcilment ni de rebutjar sota cap circumstància. Certament, celebros el cas de Carlo, que vam veure que esdevenia marit a l'edat que fixa Aristòtil a la *Política*.⁶ Aquest, en canvi (assenyalant-me a mi), ha escollit, pel que sembla, una dura missió, ha assumit un nou compromís, quan el que li caldria fóra jubilar-se. [8] I això, de fet, és molt apropiat quan s'és adolescent i jove, però val més evitar-ho quan s'és vell. Que lloïn el matrimoni tant com vulguin! Jo sempre he estat del mateix parer: es tracta d'una qüestió molt important a qualsevol edat, però veritablement és d'allò més adversa a la vellesa. Per alleujar la vellesa, s'ha de menester ajuda, i sembla forassenyat afeixugar-la amb el pes d'una esposa. Perquè aquesta edat, com que ja no es pot fer càrrec de les pròpies necessitats ni de les del matrimoni, sembla que hauria d'estimar-se més aviat la tranquil·litat que no pas un nou gènere de càrregues. La mateixa vellesa ja dona prou maldecaps perquè l'emboliquem amb molèsties innecessàries.

[9] —Tot i així —vaig dir jo—, potser jutges els altres segons la teva situació, tu que sempre has temut el nom de «muller» com si fos la pedra de Sísif, sense saber què hi ha en ella d'agradable i plaent; si té alguna cosa

dolça, amb més motiu s'ha de procurar als vells. [10] Pel que fa a mi, fins al dia d'avui no m'he cansat ni m'he penedit de la meva muller; ben al contrari, en ella trobo consol, m'alegra la vida cada cop més, tant que els que viuen sense muller els considero profundament ximpls, i penso que aquell que no té dona està mancat del més gran de tots els béns.

[11] —El que dius, segurament —va dir Niccolò—, ve del teu cas particular, ja que has trobat una noia jove educada en els millors principis, amatent i obedient, de manera que el que s'ha de lloar és més aviat la sort que has tingut d'haver-la triada, no pas el bon seny de la teva decisió. Però, tot i que pot haver-hi alguna *rara avis*⁷ a la terra, el que vull discutir no és el que t'ha passat concretament a tu, sinó el que seria apropiat a la teva edat.⁸

[12] Certament, el teu cas, com que és el que tu volies, jo l'aprovo enèrgicament, però de la mateixa manera que certa persona (com tu mateix no fa gaire vas contar tot rient) va aprovar el que havia fet un amic seu. Recordo bé que ens vas parlar d'un anglès a qui un amic va consultar si es casaria amb una dona amb la qual abans ja s'havia compromès secretament; i l'anglès, que estava al cas del poc pudor de la dona, li va desaconsellar que ho fes; tanmateix l'amic li digué que ja no hi havia res a fer, perquè li confessà que ja feia temps que s'hi havia casat. Aleshores ell canvià de seguida d'opinió, com si hagués errat el nom de la muller, i afirmà que havia fet molt bé.

[13] Així mateix, aprovo el que ja està fet i et considero

afortunat perquè t'ha sortit tot tal com volies, cosa que, tanmateix, rarament sol succeir. Tot i així, em sembla que no té gaire seny el qui als cinquanta-cinc anys, que deu ser l'edat que tens tu ara, cerca esposa carregant uns anys que per si mateixos són feixucs amb un caramull de maldecaps. [14] Què passa si la dona resulta contrària als teus costums i, a casa, és una harpia que, quan tornes a la llar, et rep fent-te mala cara; si te'n vas, et ve al darrere amb ganes de discutir, i si restes a casa, t'atabala i et deixa com un drap brut! Quin maldecap, quina angoixa, quin calvari que et caurà al damunt! ¿I què passaria si fos bevedora (això també podria succeir)? ¿I si fos desvergonyida, mandrosa, dormilega? Més valdria morir que portar aquesta vida. [15] Hi has d'afegir el fet que el vell s'ha d'unir a una verge o a una vídua, i aquesta dona ha de ser adolescent o bé d'edat avançada. Si és verge, com que els costums dels adolescents i els joves són diferents; els desitjos, diversos, i la naturalesa, molt distinta, seria insòlit que s'avingués amb un marit així. La varietat dels costums fa la vida diferent, de manera que no podran sentir el mateix. [16] A una li agradaran les rialles, els jocs i les bromes; al marit, l'austeritat i les coses serioses. Una altra tindrà un desig voraç, i l'home, un estómac delicat; una altra empenyerà l'home a un judici, i ell refusarà de pledejar. Així, la disparitat de gustos primer provocarà disputes, després odi. I que un vell hagi de jeure amb una verge és, al meu parer, un terreny llene-gadís. En canvi, la vídua, si és jove i ha tingut relacions

amb un home jove, es doldrà de la diferència d'edat, es lamentarà d'aquest plat ja minvat. [17] En tot moment recordarà el primer marit i la vida més dolça que tenia abans, considerarà la vellesa amb un esperit més amarg, sospirant i revivint mentalment la vida anterior; i això es veurà clarament, encara que no s'atreveixi a revelar-ho, quan, avorrida de la situació present, serà excitada pel desig de l'home que ha perdut. [18] Si, al contrari, et cases amb una vella de la teva edat, no tindreu fills, i tots dos, apagats, sucumbireu al llast que suposa l'un per a l'altre. Com que la feblesa de només un dels dos ja representa una gran càrrega, si després empitjora amb una doble malaltia, esdevindrà una gran calamitat. A més a més, sorgeixen diàriament milers de maldecaps imprevisos, que fan que no sols els vells, sinó també els joves es penedeixin d'haver-se casat. [19] I parlo d'aquelles que conserven la casa decent, perquè les que no mantenen la fidelitat al marit en cap cas no mereixen el nom d'esposes. Però si s'hi ha d'afegir la sospita o el delictes d'infidelitat, no hi haurà més greu turment ni cap infortuni més gran. Quan dono voltes, doncs, a aquestes dificultats, em sembla més assenyat trobar-se ben lluny d'aquesta mena de preocupacions que assajar allò que molts savis ja han evitat perquè és sospitos. Tanmateix n'hi ha molts que cerquen muller al tombant de la vida. Que en són, de necis! Rendits i buscant la quietud, s'ajeu al llit per descansar i se'l troben replet d'espines i esbarzers.